

До § 24

Дізнайтеся більше

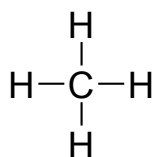
Номенклатура алканів

Алканами, або *насиченими вуглеводнями*, називають речовини, молекули яких містять тільки одинарні зв'язки С–С.

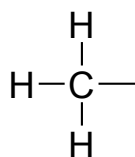
Склад алканів можна описати загальною формулою C_nH_{2n+2} , де n — натуральне число.

Найпростіші алкани — метан, етан, пропан і бутан мають традиційні історично сформовані назви. Назви наступних насичених вуглеводнів утворюються за допомогою грецьких числівників з додаванням суфікса *-ан*: пентан, гексан тощо.

У хімічних реакціях від молекул алканів можуть відщеплюватися атоми Гідрогену, утворені при цьому частинки називають *радикалами*. Назви радикалів утворюються від назв відповідних їм алканів заміною суфікса *-ан* на суфікс *-іл* (*-ил*):

Метан

Метил

Назви алканів використовують зазвичай для позначення нерозгалужених вуглеводнів. Іноді для підкреслення нерозгалуженої будови використовують приставку «*нормальний*»:

$CH_3-CH_2-CH_2-CH_3$ — нормальний бутан або *n*-бутан;

$CH_3-CH_2-CH_2-CH_2-CH_3$ — нормальний пентан або *n*-пентан.

Але для розгалужених алканів не можна використовувати ці назви. Наприклад, складу C_4H_{10} відповідає дві ізомерні речовини, але обидві називати бутаном не можна: кожна сполука повинна мати свою назву. Для складання назв розгалужених вуглеводнів необхідно користуватися певними правилами:

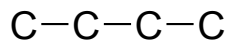
1. Виокремити найдовший карбоновий ланцюг — головний ланцюг.
2. Пронумерувати атоми Карбону головного ланцюга. При цьому нумерацію необхідно починати від того кінця, до якого ближче розгалуження або до якого ближче кратний зв'язок або функціональна група.

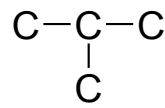
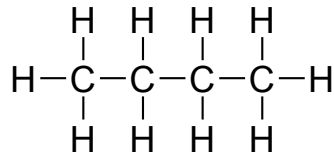
Дізнайтеся більше

Поняття про ізомери

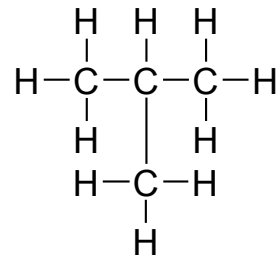
Одній молекулярній формулі можуть відповідати різні речовини. Наприклад, для сполуки складу C_4H_{10} можна запропонувати дві структурні формули, в яких карбоновий скелет буде містити чотири атоми, з'єднані один з одним двома різними способами:

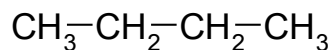
нерозгалужений
карбоновий
ланцюг

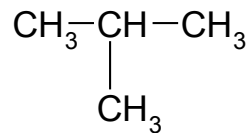
розгалужений
карбоновий
ланцюг

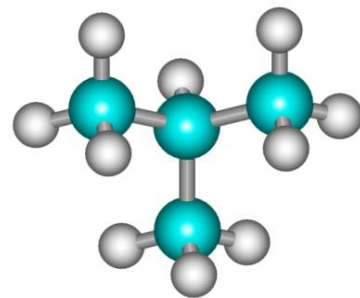
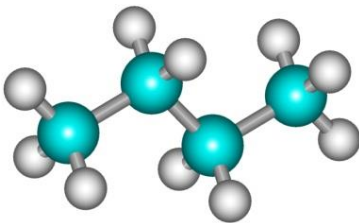
або

бутан

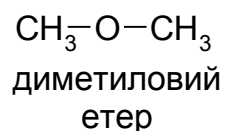
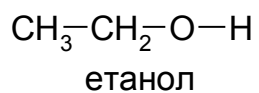
ізобутан

Отже, одній молекулярній формулі відповідають дві різні речовини — їх називають ізомерами.

Ізомери — це речовини, що мають однакову молекулярну формулу, але різну будову.

Будова молекул визначає їхні властивості, тому ізомери відрізняються один від одного за фізичними й хімічними властивостями. Наприклад, складу C_2H_6O відповідають дві речовини — етанол і диметилловий етер:

Етанол — це рідина, він реагує з натрієм. Диметилловий етер — газ, з натрієм не взаємодіє.

Явище ізомерії для органічних сполук відкрив О. М. Бутлеров. Спочатку він передбачив його теоретично, а потім підтвердив експериментально: синтезував ізобутан і довів, що два ізомери — бутан і ізобутан — мають різні властивості.